

n'hi afegeix d'altres d'avinyonesos de 1372 i 1402. També allí la *b-* és si fa no fa general: Du C. en dona un cas a Narbona l'any 1274 i un altre de Marsella de 1337, sempre amb *b*, mentre que només troba *viga* en un text de Carcassona de 1435 (grafia repetida); altrament la grafia *biga* apareix també en baix llatí en un doc. d'Osca de l'any 1247.

És veritat, en canvi, que en castellà el mot comença per *v-*, cosa constant i que no podem mirar com una mera grafia, més o menys errada, car també és la del portuguès, que no confon els dos fonemes. Val a dir que ací el mot sofreix la concurrència de *trave*, però no sembla pas que *viga* sigui menys usual ni genuí que aquest, per més que no en vegi dades anteriors a Bluteau (1715): «*viga*: trave; *viga pequena*: tigelium»; també és usual en els dialectes, per ex. a la Serra da Estrela, pron. *viga* (VKR IV, 90); en gal·lec, però, es troba ja en les *Cantigas* («se o colgasse sequer de una viga», Mettmann III, 345).

En cast. ja apareix en el *Cid* (on el covard Infant de Carrión va a posar-se darrere una *viga lagar* quan el lleó s'escapa, vv. 2290 i 3365). Berceo descriu com els *maestros* tallen en el bosc les *vigas* per bastir un *orrio* (S. Mill., 226c, 227a, 228b, 230b, 233d). I en el DCEC en cito exs. de les *Partidas*, de l'Arxipreste d'Hita, i de diversos lèxics, des del gloss. de l'Escorial a APal., Nebr., Oudin, Covarr. i *DAut.*, que s'hauran de veure allà.

D'altra banda convé assenyalar-ne una variant aragonesa *biega*, l'explicació de la qual no és gens clara, documentada des de 1403: «una estaca de fust con su broca e sortilla de fust de firmar cavallo; una *biega* de chopo; dos pisaderas», BRAE IV, 523; «hun par de alfardones; unas huérguinas; diez *biegas* viellas de fust», 1404 (BRAE IV, 526), i també en el *Recontamiento de Alixandre* del S. XVI (RH LXXVII, 487); avui encara ho diuen així a Ansó (RLiR XI, 68). ¿Es tractaria, potser, d'un *BIGICA degut a un encreument del nostre tipus BIGA amb PERTICA?

Fora de les quatre llengües romàniques del Sud-oest, aquest mot és estrany a la resta de la Romània, almenys en el seu sentit català i hispànic, car se sol admetre que el sard *biga*, amb els seus derivats *bigarone* «travicella, corrente» i *bigone* «palo biforcuto», és un manlleu del català (AGI IX, 355; Salvioni, RFR IV, 207; MLWagner, ASNSL CLX, 234); i el mateix se sol creure del sic. *bica*.

El problema etimològic és obscur i ha estat poc investigat. Diez (Wb., 497), observant que una biga és una fusta horitzontal, suggeria dubitativament que es podia partir del ll. BIGA «puix que un carro transporta fustes semblants», i rebutjava una etimologia VIBIA perquè hauria donat *vija i no pas viga. M-Lübke (REW, 1095), en la seva 1.ª edició, declarava injustificat l'ètimon BIGA per raons semàntiques, mentre que en la 3.ª edició accepta aquesta etimologia com a segura sense donar explicacions ni citar bibliografia que aclareixi la qüestió. Totes dues actituds semblen errònies, i potser encara més la segona, car realment era necessari donar-ne: de fet, perquè es pugui adme-

tre generalment, caldria aportar forts arguments que li prestessin suport.

Però cal que advertim tot seguit que les altres etimologies proposades són molt menys convincents. Cornu (GGr. I, § 229) provà de salvar la segona idea de Diez, contra l'escepticisme d'aquest mateix, admetent que VIBIA 'fusta travessera aguantada per una fusta forçada' es canviaria en *VIBICA segons el model de mots de sentit anàleg, com PERTICA i SUBLICA, i que d'ací resultaria *biga*; però ja li va objectar Jud (ASNSL CXX, 88n.) que això fonèticament no es podria admetre, «si no fos amb el supòsit —massa audaç— d'una haplogia *VIBICA > *VICA»; de la quantitat de la primera i de VIBIA no sembla haver-hi testimonis, i en conclusió aquesta idea es pot descartar definitivament.

Leo Spitzer (ZRPb. XLIV, 189n.) i Gerhard Rohlfs (ZRPb. XLV, 672) proposaren derivar-ho del tipus onomatopèic-expressiu fr. dial. *bique* 'cabra', segons aquell «per la imatge de la cabra magristona que s'encabrira per abastar la pastura»; però això només serviria per denominar un cabiró (el nom del qual prové efectivament de CAPRA), de posició inclinada, no pas una biga, que és sempre o quasi sempre horitzontal; altrament el tipus *bique* 'cabra' només és francès (amb escassíssimes prolongacions occitanes, i sospitoses d'importació septentrional: FEW I, 360a), i per tant enlloc no coincideix amb l'àrea de *biga*; en fi, la -g- d'aquest mot discreparia injustificablement de la -q- pràcticament constant de *bique*.⁴ Tampoc no és defensable la idea de partir del basc *biga* 'vedella' (potser mot onomatopèic, cf. macedo-roms. *bicā* id.), com voldria Grieria (ZRPb. XLVII, 191; ARom. XII, 545), el qual deu pensar en el fr. *poutre* 'biga', primitivament 'poltra': però no hi ha paritat semàntica, car la poltra i animals semblants que han designat bigues (aran. *saumèt*, pròpiament 'ase') es caracteritzen per ser bèsties de càrrega, cosa que no passa amb la vedella.

En definitiva, si no preferim declarar-nos per un origen pre-romà —que no estaria fora de raó però amb ètimon ignot o merament hipotètic—, l'única digna d'estudi entre les etimologies proposades és el possible enllaç amb el ll. BIGA. És sabut que aquest va designar primitivament, i amb caràcter col·lectiu, els dos animals enganxats a un mateix jou (< BI-JUGAE) o que tiren el mateix carruatge, i així és com BIGAE de primer només es troba en plural; però a l'Edat d'Argent es generalitza el singular BIGA, i quasi sempre s'aplica al carro de cursa, algunes vegades a un carro de triomf. Es tractava comunament del carro curt i molt lleuger, de rodes baixes, que hem vist tots en imatges del circ romà. A l'Edat Mitjana va acabar per designar qualsevol carreta (molts exs. de França i Anglaterra en el Du C., des del S. XII, i potser abans). Per a una descripció més detinguda, veg. Pollack, en Pauly-Wissowa, *Enzykl. der Altertumswiss.* III, 465.

Com a via per a passar des d'això al cat. *biga*, no em sembla recomanable de pensar amb Fouché (RH LXXVI, 110) en un trasllat des de la idea dels animals